

FI lausuntopyyntö VV

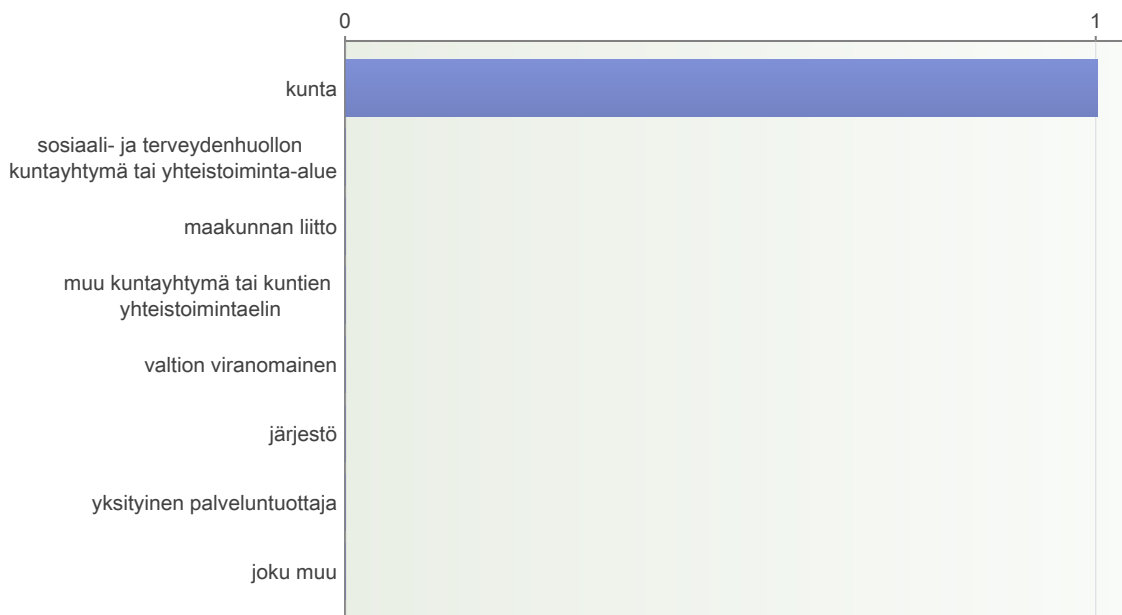
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Kouvolan kaupunki	Pirjo Kuittinen	Arja Kumpu, arja.kumpu@kouvola.fi, p. 0206157429	27.3.2017	Kouvolan kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

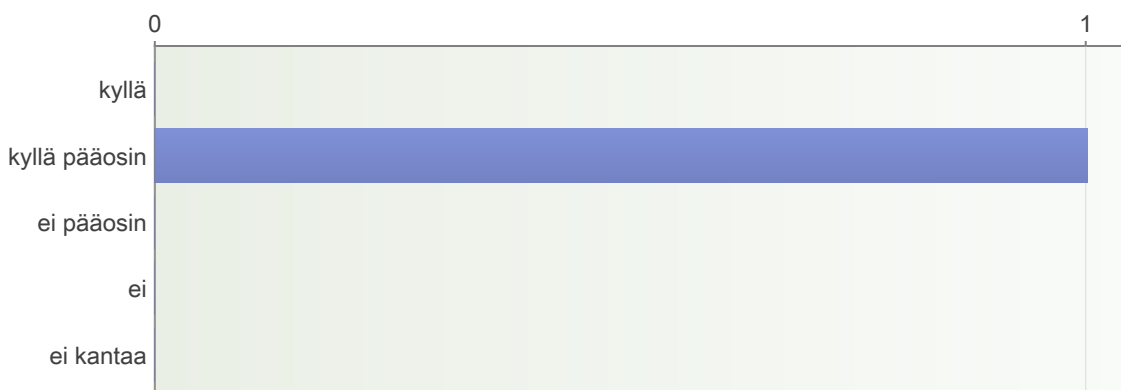
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kokonaisuutena valinnanvapaus on myönteinen ja asiakkaan palvelukokemusta parantava tekijä. Hallitusohjelmaan ja terveydenhuollon uudistukseen sisältyvä valinnanvapauden laajentaminen ja monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistaminen ovat tavoitteina kannatettavia. Valinnanvapauden tarkoituksena on perustason palvelujen vahvistaminen ja ihmisten nykyistä nopeamman hoitoon pääsyn turvaaminen ja palvelujen saanti. Samanaikaisesti tavoitellaan laadun paranemista ja kustannussäästöjä. Samanaikainen tavoitteiden saavuttaminen ei ole mahdollista ja tulisi määritellä ensisijaiset tavoitteet. Muutoin vaarana voi olla palvelujen laadun heikkeneminen, kun palvelujen saatavuus lisääntyy ja maakunnan rahoitus on kiinteä. Valinnanvapauden toteuttaminen tulee olla hallittua ja kokonaisuuden palvelujen toteuttamisessa tulee olla järjestäjätahon hallussa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluissa vastuu jakautuu monelle toimijalle ja asiakkuuksissa on paljon yhdyspintoja. Näissä palveluissa tulee huomioida myös alueiden vapaaehtois- ja järjestötyön verkostot.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

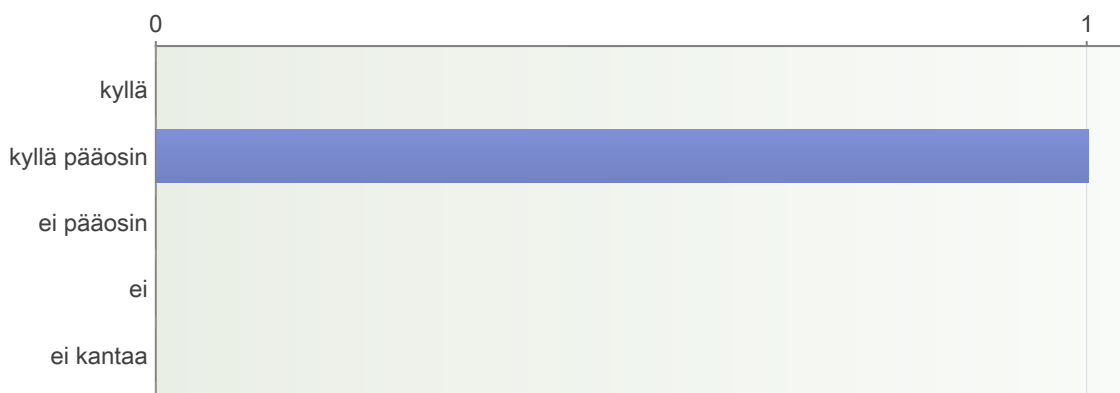
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Haasteeksi voi muodostua, miten asiakas todellisuudessa pääsee vaikuttamaan asiaan. Monimutkainen ja hankalasti hahmotettava palvelujärjestelmä voi aiheuttaa epävarmuutta ja sekaannusta, jolloin asiakkaat voivat tehdä epätarkoituksenmukaisia valintoja.
Kansallisesti kaikilla alueilla ei tule olemaan yhdenvertaisesti valinnanvapauden piiriin sisältyviä palveluita. Yhdenvertaisen saatavuuden paranemista on vaikeaa arvioida lakiluonnoksen perusteella.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa antaa, mutta edellyttää asiakkaalta kykyä oman tilanteensa arviointiin ja palvelutarpeensa tunnistamiseen sekä kykyä vertailla palveluntuottajia ja tarjolla olevia palveluvaihtoehtoja. Kokonaisuus vaikuttaa monimutkaiselta järjestelmältä.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Haasteeksi voi muodostua monien palveluntuottajien palvelujen integroiminen kokonaisuudeksi. Maakunnan vastuulle jäisi huolehtia laaja-alaisesti eri palveluja tarvitsevien asiakkaiden tunnistaminen, palvelujen määrittelyminen ja asiakasta koskevan tiedon hyödyntäminen eri palveluntuottajien välillä. Maakunnalla on rajalliset mahdollisuudet ohjata palveluntuottajia ja palvelun järjestämiseen liittyy lukuisia yksityiskohtaisia sopimuksia, sopimusten valvontaa ym. Maksusetelijärjestelmä vaikuttaa monimutkaiselta ja tämä osaltaan vaikeuttaa kokonaisuuden hallintaa. Vaarana on palvelujen pirstaloituminen, joustamattomuus ja epäyhtenäisyys.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

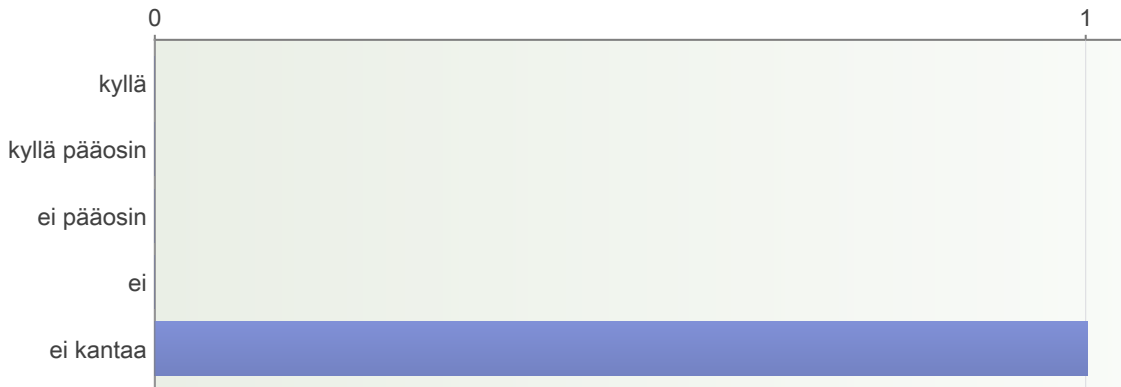
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos vaikuttaa vielä keskeneräiseltä ja vaikutusten arviointi on puutteellista. Uudistus tuo mukanaan paljon muutoksia, joilla on kustannuksia lisäävä vaikutus ainakin toiminnan alkaessa; esim. ICT investoinnit, asiakkuuden hallintajärjestelmät, tiedon vertailtavuus.
Miten mahdollinen kustannusten nousu vaikuttaa maakunnan palvelujen kattavuuteen tai sisältöön?
Maakunnan toimiminen kaikkien asiakasmaksujen perijänä tarkoittanee haastavaa tiedonsiirto- ja laskutusrakennetta mm. suoran valinnan palvelujen tuottajilta maakuntaan. Lain 3§:n määritelmä siitä, että maakunta perii asiakasmaksuasetuksen mukaiset asiakasmaksut ja palveluntuottaja käyttämättä jätettyjen aikojen maksut, johtaa kaksinkertaiseen laskutukseen ja päällekkäisiin toimintoihin.
Asiantuntija- ja hallinnollinen työ tulee todennäköisesti lisääntymään. Mm. henkilökohtaisen budjetin määrittely, maksusetelijärjestelmä ja suun terveydenhuollon muutokset ja kuuluminen valinnanvapauteen vaativat paljon hallinnollista työpanosta.
Jos asiakasohjaus toteutuu toivotulla tavalla ja asiakas saa joustavasti tarveensa vastaavat palvelut, niin kustannussääntöjä syntyy.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittäväällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

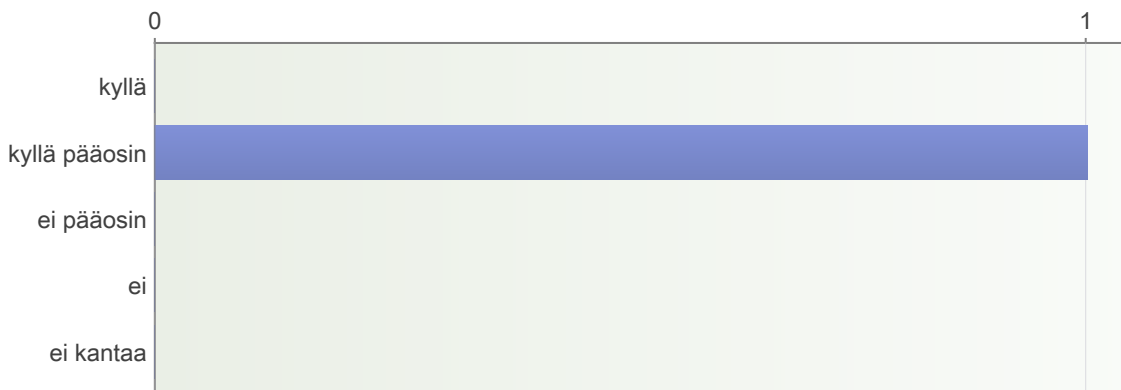
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksittäisen asiakkaan/kansalaisen näkökulmasta esitys vaikuttaa hyvin epäselvältä ja monimutkaiselta. Valinnanvapauden käyttäminen ja yksilökohtainen hyödyntäminen vaatii sellaista kykyä arviointiin, vertailuun ja valintaan, mitä kaikilla asiakasryhmillä ei ole.
Maantieteellisesti katsottuna valinnanvapauden toteutuminen on epävarmaa, jolloin palvelujen saavutettavuus on joillain alueella vaikeampaa eikä yhdenvertaisuus toteudu toivotulla tavalla. Toisaalta suoraa vaikuttamista?

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

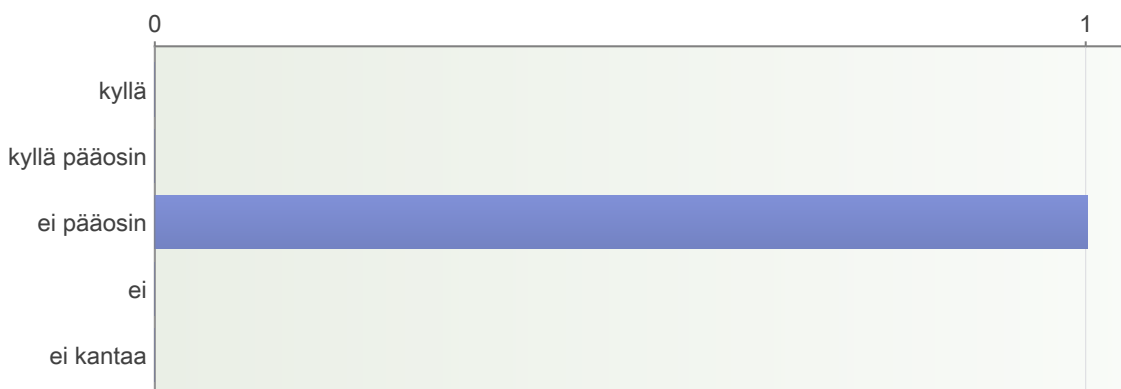
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Monituottajamalli voi edistää uusien palveluinnovaatioiden syntyä sekä uusien toimintamallien käyttöönottoa, mutta tilanne tulee olemaan haastava. Muutos tulee toteuttaa hallitusti ja kaikki voimavarat ja osaaminen hyödyntäen. Suunnitellulla aikataululla muutoksen toteuttaminen hallitusti on erittäin haasteellista. On vaikeaa arvioida, kannustaako palveluntuottajien korvausmalli innovaatioiden käyttöönottoon. Uusien innovaatioiden hyödyntäminen kansallisesti olisi tärkeää.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lain 15§ määrittely suoran valinnan palveluiden sisällöistä on epämääräinen. Erityisesti yleisten oireiden toteaminen ja oireen mukainen hoito, yleisten sairauksien lääketieteellinen tutkimus, taudinmääritys ja hoito sekä tavanomaisimpien pitkäaikaissairauksien toteaminen ja hoito ovat liian epämääräisiä käsitteitä ohjaamaan toimintaa.

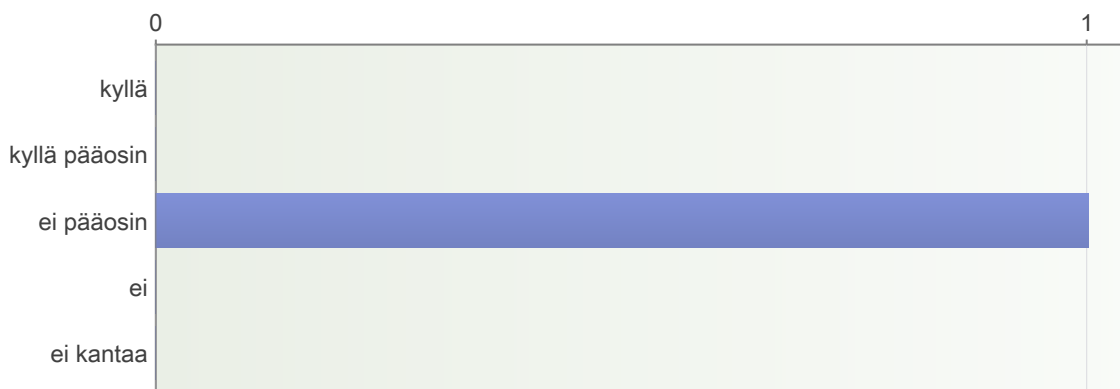
Julkista vallankäyttöä sisältävistä sosiaalipalveluista päättämistä ei tule siirtää laajennetun perustason sotekeskusten tehtäväksi. Palvelujen järjestämistä ja tuottamista ei pidä antaa saman toimijan käsiin, vaan ko. päätökset tulee olla järjestäjällä.

Esityksessä mainitut tilapäiset ja lyhytaikaiset sosiaalipalvelut tulee määritellä riittävän tarkasti. Tuleeko asiakkaalle palveluntuottajan vaihdos, jos palvelu muuttuu tilapäisestä säännölliseksi? Palveluiden rajapintojen määrä tulee lisääntymään ja palvelut pirstaloituvat. Palvelun toteuttaminen kokonaisuutena ja integroituna vaarantuu.

Jos sote-keskuksille annetaan oikeus tehdä sos.huoltolain 14§:n mukaisten tilapäisten ja lyhytaikaisten osalta hallintopäätös, lakiin tulee kirjata määritelmä palvelutarpeen arvioinnin suorittavan henkilöstön pätevydestä (tulee vaatia sosiaalialan pätevyys). Laaja-alaisen, moniammatillisen arvioinnin toteutuminen tulee turvata siten, että sosiaalitoimen ammattilaisia on mukana arvioinnissa.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

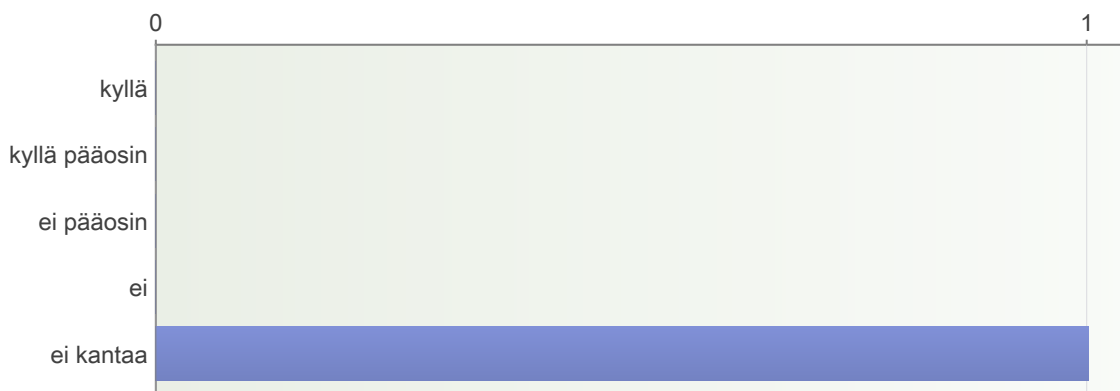
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksen mukaan maakunta voi asettaa ehtoja esim. laatuun, saatavuuteen ja yhteensovittamiseen suoran valinnan palvelun tuottajille. Maksusetelipalvelun tuottajille ei maakunta voi näitä ehtoja asettaa. Maakunnalla ei lakiluonnoksen perusteella näyttäisi olevan suoria ohjauskeinoja maksusetelipalveluntuottajalle tai keinoja kantaa järjestämisvastuutaan. Mikäli maksusetelin ja palveluntuottajan perimän maksun väliin syntyy kuilu, niin se voi tarkoittaa eritasoisia palveluita, joita asiakas kukkaronsa mukaan valitsee.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksilla on kokonaisvastuu asiakkaan palvelukokonaisuudesta, vaikka asiakas käyttäisi maksuseteliä. Sote-keskusten mahdollisuus valvoa maksusetelipalveluntuottajia on kuitenkin epäselvä. Kokonaisvastuun hajautuminen liikelaitoksen, maakunnan, suoran valinnan palvelun ja maksusetelipalvelun palveluntuottajan välillä voi aiheuttaa viivästymiä esim. ongelmatilanteissa liittyen palvelun toteutukseen. Vastuiden tarkka ja selkeä määrittely puuttuu.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

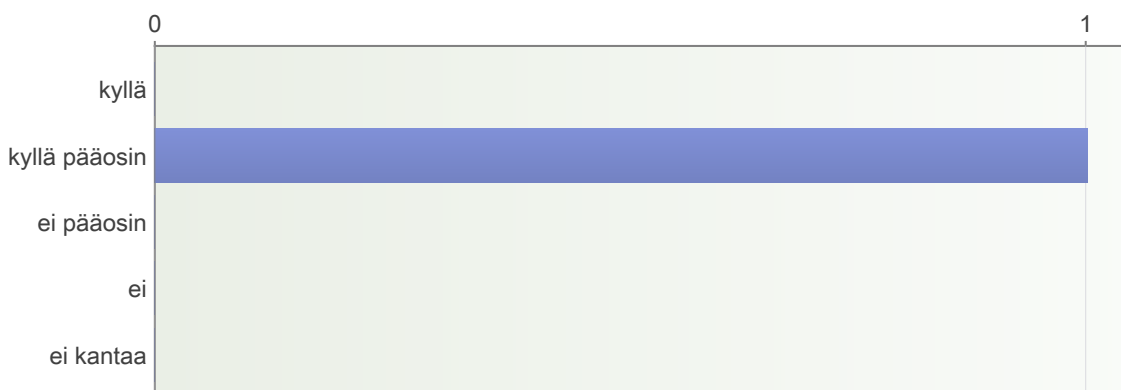
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmä turvaa asiakkaan mahdollisuudet vaikuttaa palvelujensa laatuun ja toteutukseen, mutta vaatii asiakkaalta osaamista ja tietoa omasta palvelutarpeestaan ja siitä, miten eri palveluntuottajat palvelutarpeeseen voivat vastata. Puolueeton tieto ja tiedon saatavuus tulee voida turvata. Asiakkaan maksukykyisyys/kyvyttömyys saattaa määrittää palveluntuottajan valintaa ja siten mahdollistaa saadun palvelun eriarvoistumisen. Läheskään kaikilla asiakasryhmillä ei ole todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

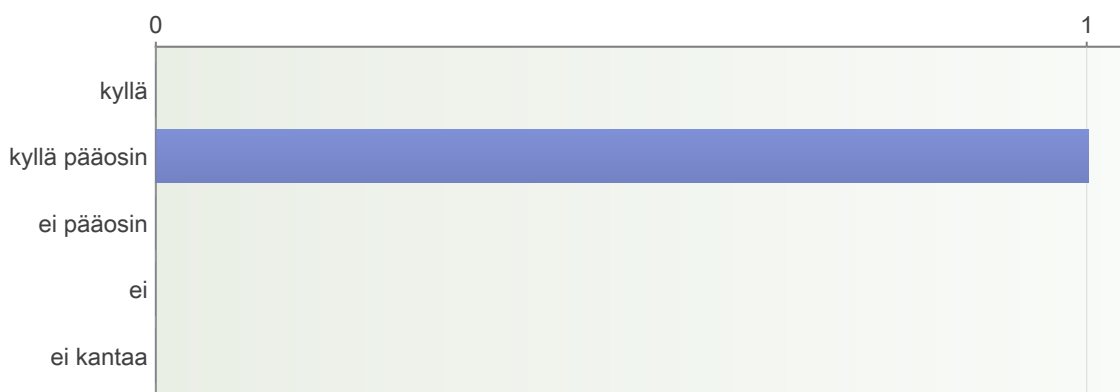
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden oikeutta tulee rajata tilanteissa, joissa palvelun saaminen viivästyy joko asiakkaan tai läheisten tekemien valintojen johdosta (esim. päihde- ja mielenterveysasiakkaat). Turvaako lakiluonnoksen kirjaus saavutettavat palvelut (palvelupisteen sijainti, mahdollisuus toteuttaa esim. kotikäynnit)?

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

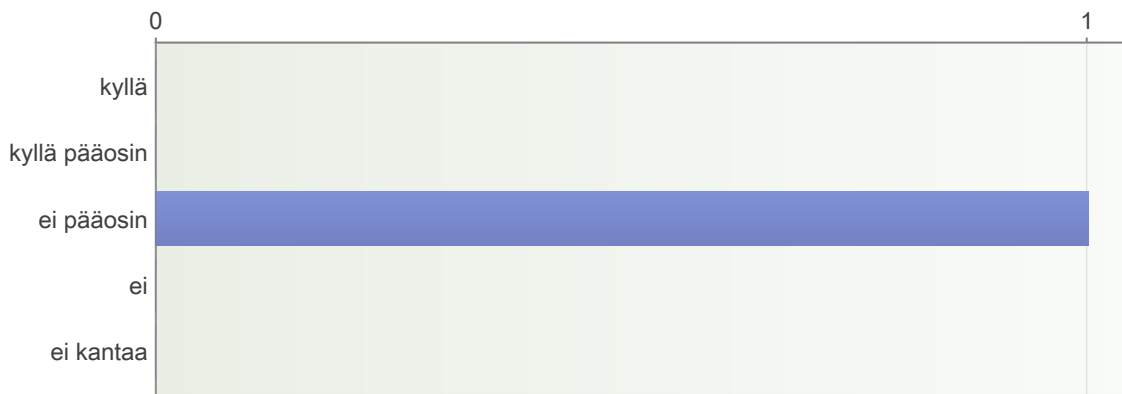
29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisää asiakkaan valinnanvapautta, mutta valinnanvapautta on mahdollista lisätä nykyisellä palvelusetelijärjestelmälläkin. Maakunnalla tulisi olla mahdollisuus asettaa asiakassetelipalveluntuottajalle samansuuntaisesti kriteereitä kuin nykyisessä järjestelmässä palvelusetelipalvelun tuottajalle. Lakiluonnoksessa jää epäselväksi miten asiakkaan asiakassetelillä saamat palvelut määritellään. Asiakasseteli tarvitsee toimivaa asiakkaan palvelutarpeen arviointia ja ajantasaiset palvelusuunnitelmat. Palveluista, joissa tulee käyttää palveluseteliä, tulisi tehdä yksi kaikkia maakuntia sitova päätös. Tämä mahdollistaisi tasavertaisen kohtelun.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

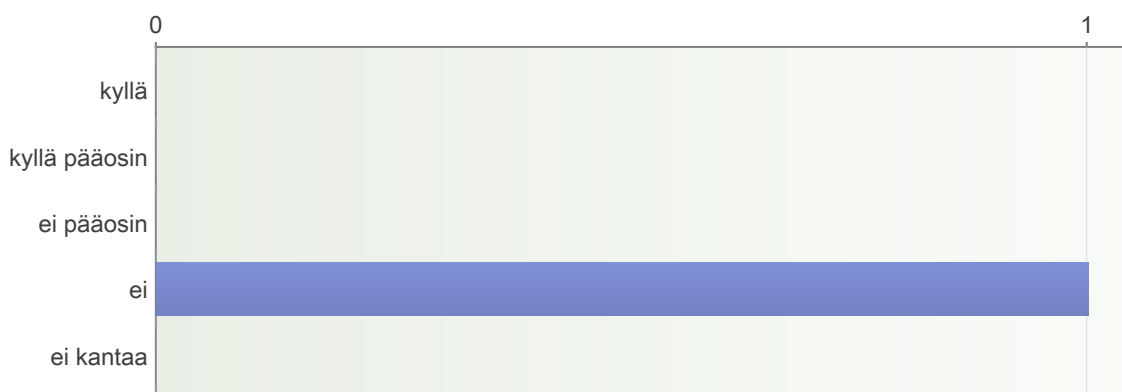
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksesta ei selviä kokonaisuuden ohjausmekanismi eikä maakunnan liikelaitosten, maakunnan sote-keskusten ja palveluntuottajien (ml. ostopalvelusopimukset, hankinta- ja alihankintasuhteet) tosiasialliset ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet.
Asiakassetelijärjestelmä johtaa sairaalatoimintojen ja erityistason palvelujen yhtiöittämiseen. Miten turvataan uudistuksen tavoitteiden toteutuminen? Miten toteutetaan yhtiötettävien palvelujen tukipalvelujen hankinta huomioiden hankintalain muutokset?

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

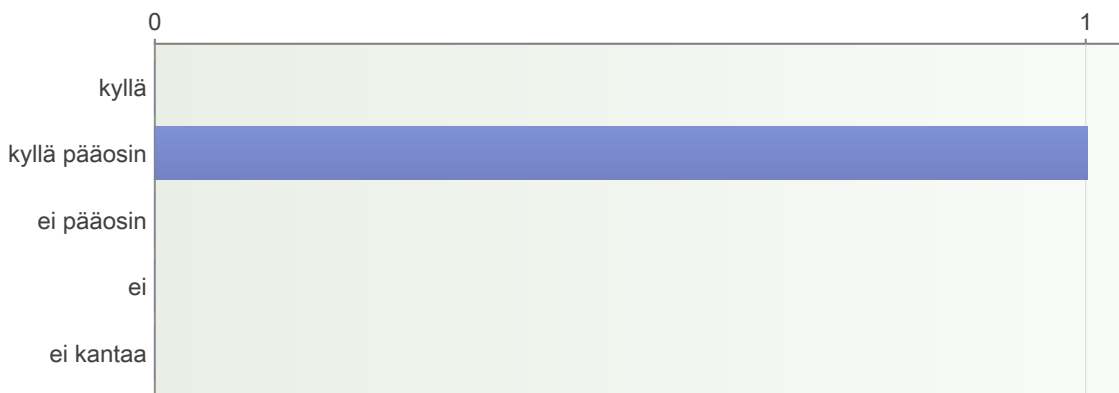
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan päätöksenteon rooli on asiakassetelin käyttöönotossa epäselvä ja ehkä turhan rajattu. ”Riittävässä määrin” on epäselvä ilmaus varmistamaan asiakkaan oikeutta valintaan suoran valinnan palveluissa. Asiakassetelin myötä maakunnille asetetaan yhtiöittämisvelvoite myös erikoissairaanhoidon palveluihin, mitkä ovat jo valinnanvapauden piirissä. Tämän toteuttaminen tulee olemaan haasteellista. Asiakasetelijärjestelmä tukee asiakkaan valinnanvapautta, mutta määrittelyt ja itse toteuttaminen tulevat vaatimaan työtä. Maakunnittain valinnanvapauden laajuus voi vaihdella.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

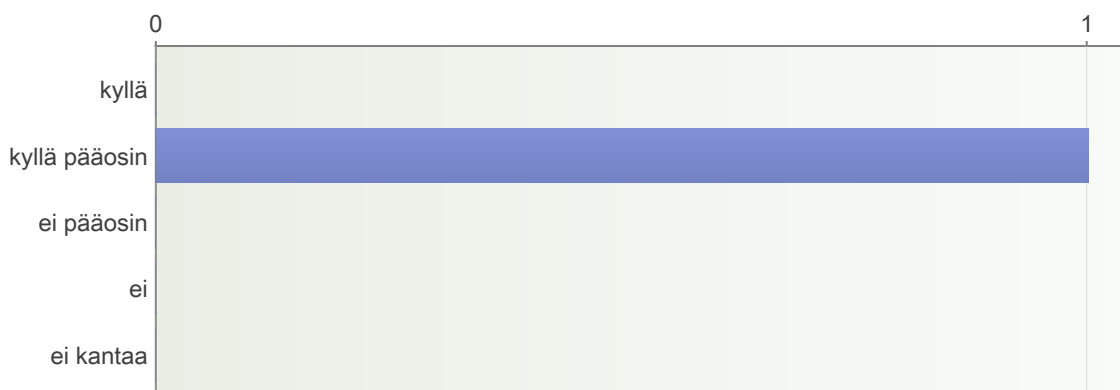
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin toteutuminen mahdollistaa asiakkaalle laajan mahdollisuuden palvelujen hankkimiseen omasta lähtökohdastaan. Voimaantulo 2019 vuoden alusta lukien on haasteellinen ja vaatii palveluohjauksen vahvaa osaamista asiakkaan arvioinnissa ja ohjaamisessa. Tuleeko tämä aiheuttamaan ennakoimattoman kustannusten muutoksen/ kasvun? Kokemukset henkilökohtaisesta budjetista ovat Suomessa vielä vähäisiä. Olisiko toiminto mahdollista toteuttaa pilottina kohdennetulla asiakasryhmällä? Mitä tehdään, kun budjettiin varattu raha loppuu? Miten turvataan asiakkaan palvelun jatkuvuus? Palveluista, joissa tulee käyttää henkilökohtaista budjetointia, tulisi tehdä yksi kaikkia maakuntia sitova päätös. Tämä mahdollistaisi tasavertaisen kohtelun.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

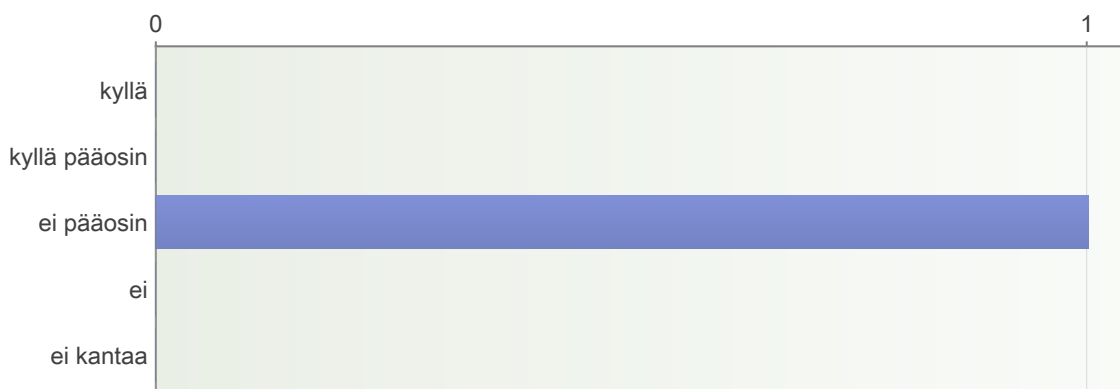
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tuetun päätöksenteon ja edunvalvonnan raja on epäselvä. Miten turvataan tuetun päätöksenteon toteutuminen ja miten vastuu määritellään? Tukihenkilöiden kokonaisosaaminen ja kyky arvioida yhdessä asiakkaan kanssa tilannetta vaatineen joissain tilanteissa vahvaa ammatillista osaamista. Tuetun päätöksenteon kustannusvaikutus tulisi selvittää.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

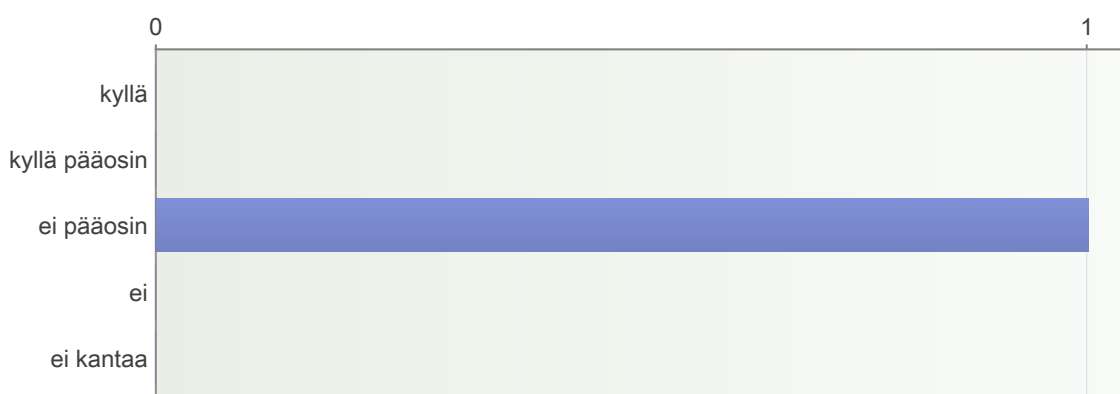
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hyväksymis- ja sopimusmenettelyt aiheuttavat paljon hallinnollista työtä ja edellyttävät uudenlaista osaamista. Sopimusoikeudellisen osaamisen tarve korostuu muutoksessa ja vaatii asiantuntijaresursseja maakunnassa.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan mahdollisuus ohjata maksuseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palveluntuottajia on puutteellinen. Lakiin tulisi kirjata mekanismi, joka mahdollistaa maakunnan vaikutusmahdollisuuden ja tarvittaessa puuttumisen tuottajan toimintaan.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksestä puuttuu kuvaus siitä, miten sosiaalipalveluja tuotetaan suoran valinnan palveluina ja mitä odotusaikoja tms reunaehtoja siihen sisältyy. Muualla laissa avataan kuitenkin mahdollisuus sille, että suoran valinnan tuottajalla voisi jatkossa olla oikeus tuottaa muitakin sosiaalipalveluja kuin neuvontaa ja ohjausta. Lisäksi suoran valinnan palveluntuottaja tulee "pakottaa" ohjaamaan asiakas tarvittaessa kaikkiin tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Maakunnilla tulee olla mahdollisuus asettaa tuottajille palvelutarpeesta johtuvia ehtoja ja tarvittaessa muuttaa niitä. Palveluntuottajan velvoitteet raportoida maakunnalle toteutuksesta on kannatettavaa, mutta se voi olla kynnys pienille palveluntuottajille. Johtaako tämä markkinoiden monopoliin?

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

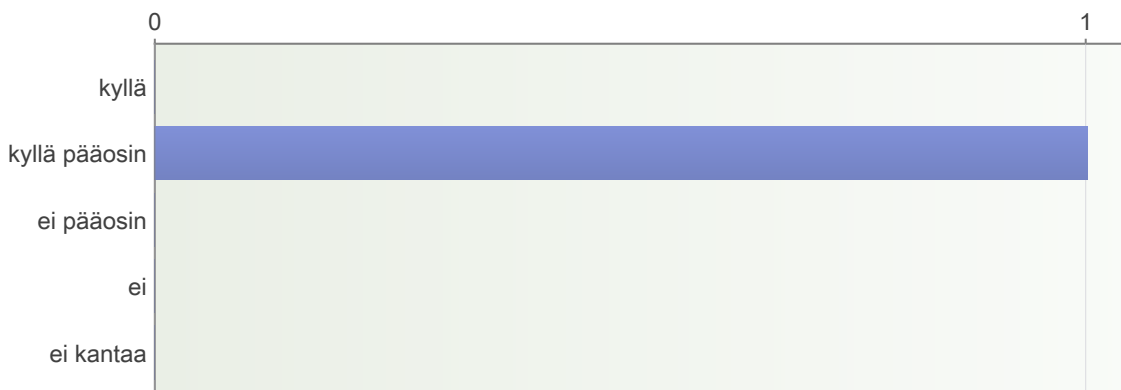
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kiinteäperusteinen maksu on hyvä lähtökohta. Lausuntoa laadittaessa ei ole tiedossa lopullisia tarvekertoimia. Ohjaako korvausten määräytyminen tuottajia siirtämään kustannuksia aiheuttavat ja moniongelmaiset asiakkaat toisaalle? Myönteistä on, että maakunta voi harkita kapitaatitason rahoitusta ja oikeutta poiketa kansallisista kertoimista.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

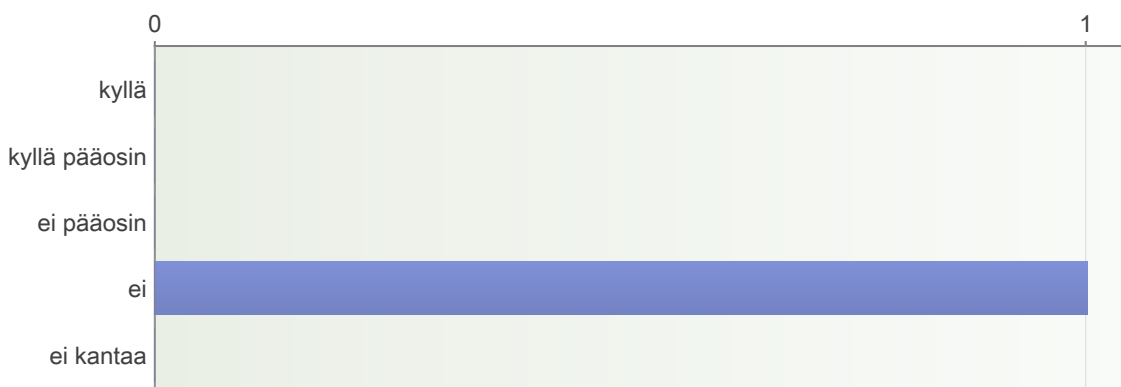
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset mahdollistavat maakunnalle liikkumavaraa, lisäävät asukkaiden yhdenvertaisuutta ja kaventavat alueellisia eroja. Palveluntuottaja tai maakunta ei kuitenkaan voi vaikuttaa maksu- tai asiakassetelillä ja henkilökohtaisen budjetoinnin avulla tuotettavien palveluiden kylkiäisiin tai ns. lisäpalveluihin tai niiden hintoihin.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

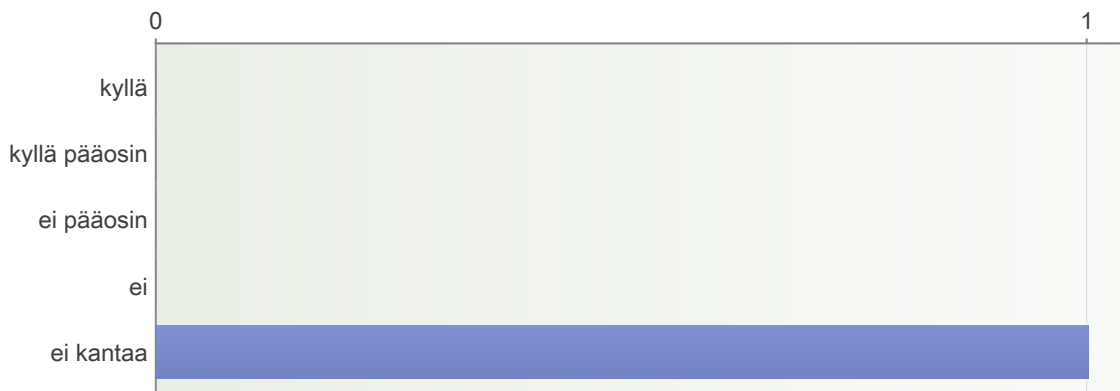
49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lain siirtymäsäännökset ovat haasteelliset ja toimeenpanolle tulee varata enemmän aikaa. Lakiluonnokseen kirjattu aikataulu saattaa vaarantaa asiakkaiden palvelujen jatkuvuuden. Laista puuttuvat selkeät kirjaukset vaiheistuksesta 2019 ja 2021. Maakunnalla on aikaa omien toimintojensa yhtiöittämiseen vuoteen 2021, mutta laki tulee voimaan jo 2019. Muutos tulee vaatimaan huomattavan määrän hallinnollista työtä (kapitaatiomäärittelyt, tietojärjestelmät, sopimusten hallinta, asiakkaiden informointi, tuottajien rekisteröinti).

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

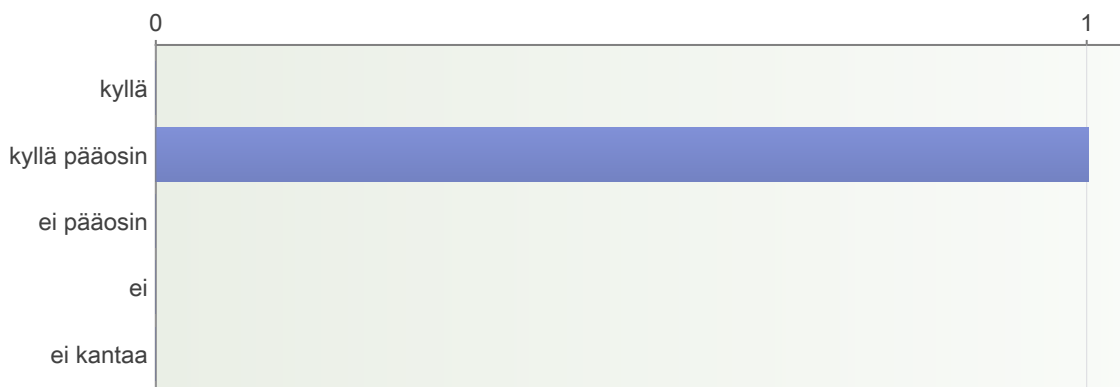
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauteen liittyvä palveluntuottajien määrittelyt ja viranomaisvalvonta on määritelty korkealla tasolla. Mikä tulee olemaan maakunnan rooli oman järjestämisvastuunsa osalta? Lakiesitys ei avaa maakunnan todellista roolia valinnanvapauden toteutuksessa. Maakunnalle tarkemmin määritellyt mahdollisuudet esim. palveluntuottajien kriteerien asettamiseen mahdollistaisivat paremmin järjestämisvastuun toteuttamista.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

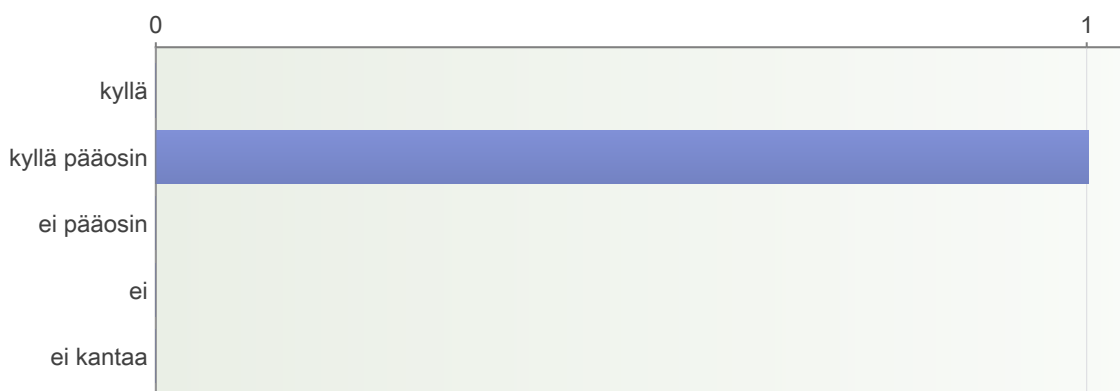
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslaki toteutuessaan avaa markkinat merkittävästi (lakiin kirjattu 15 % velvoite maakunnille). Todennäköisesti sosiaali- ja terveydenhuollon markkinat syntyvät kasvukeskuksiin. Markkinoiden syntymiseen vaikuttaa tuottajakorvaukset ja palveluntuottajille asetettavat ehdot.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Järjestöillä ja yhdistyksillä on erityisosaamista, jota tulisi hyödyntää muutoksessa. Pienten toimijoiden yhdistyminen tuottajalakiin kirjatulla tavalla on mahdollisuus turvata tuottajuus. Pienille palveluntuottajille erityisesti tietojärjestelmiin ja raportointiin liittyvät asiat saattaisivat aiheuttaa esteitä.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

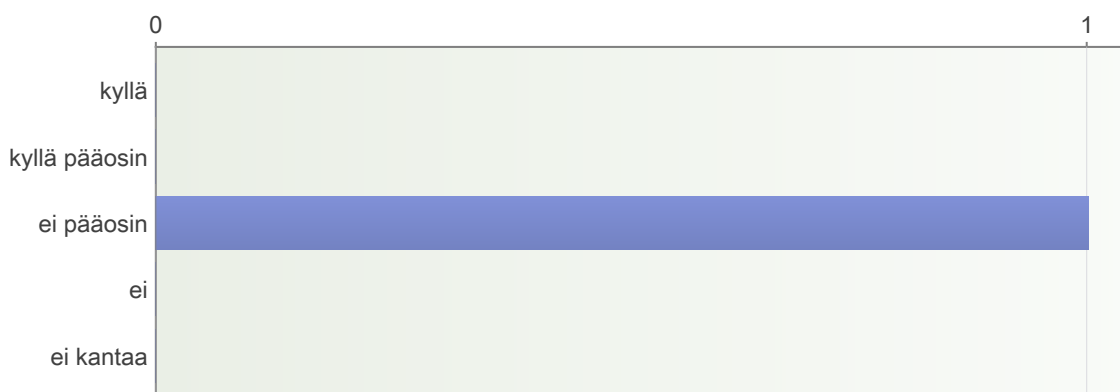
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus mahdollistaa monituottajamallin toteuttamisen ja palveluntuottajien kilpailu asiakkaista voi parantaa palvelun laatua. Asiakasohjauksen toteutukseen on kuitenkin kiinnitettävä huomiota. Miten asiakas ns. osaa valita oikean palveluntuottajan huomioiden mainonnan ja markkinoinnin vaikutuksen? Toteutuuko hoidon kokonaisuus, jos valitaan monta eri palveluntuottajaa? Aikuissosiaalityön, kotouttamisen ja vammaispalveluiden asiakkaissa on paljon ihmisiä, jotka tarvitsevat erityistä tukea hyvinvointinsa ylläpitoon. Pienten palveluntuottajien ja yhdistysten/ järjestöjen saattaa olla haasteellista vastata palveluntuottajan raportointiin liittyvään velvoitteeseen sekä saada toimintaansa esille, jotta tulevat valituiksi. Tuottajalakiin kirjattu toimijoiden yhdistyminen tulee ehkä olemaan mahdollisuus. Monituottajamalli saattaa hajauttaa palvelun toteuttamisen kokonaisuuden. Asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti antavat asiakkaalle mahdollisuuden vaikuttaa palvelujensa toteutukseen laajemmin kuin aiemmin.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

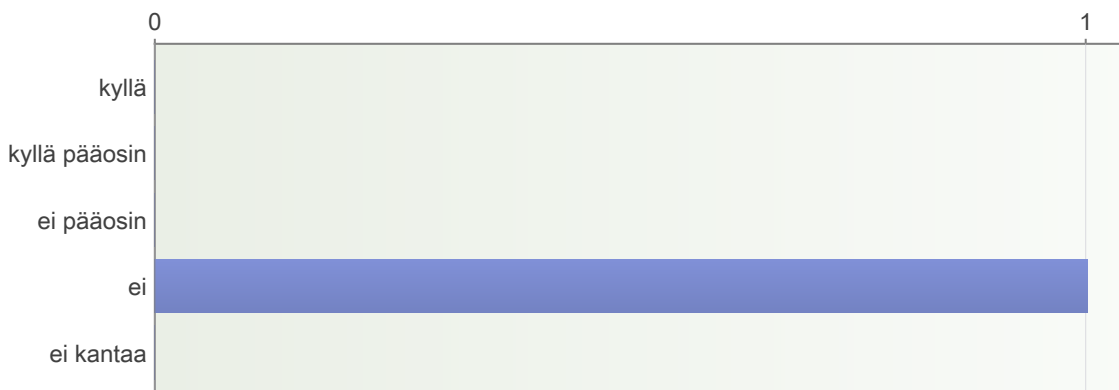
59. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hammashoidossa suoravalinnan piirissä tulisi olemaan suurin osa palveluista. Lähes kokonaan listautumisen perusteella tuottajalle maksettava korvaus voi johtaa alihoitoon eli annettavan hoidon valikointiin siten, että laajempi ja vaativampi hoidon tarve ohitetaan. Suusairauksien hoidossa asiakkaan mahdollisuus itse arvioida tarvitsemansa hoidon laajuutta ja laatua on erityisen vähäinen. Väestö alemmissa tuloluokissa ja ikääntyvät, joiden sairaudenhoito- ja lääkekulut ovat suuret, eivät ehkä enää pysty kustantamaan tarvitsemaansa hoitoa. Tämä lisää päivistysluonteisten palvelujen käyttöä ja hävittää julkisen suun terveydenhuollon tavoitteena olleet kokonaishoidon ja pitkäaikaiset hoitosuhteet niitä eniten tarvitsevilta. Vaarana on, että kilpailutilanteessa tuotantokustannukset pyritään minimoimaan, kun tulo muodostuu lähes yksinomaan listautuneiden määrästä. Palvelut ehkä tuotetaan liian vähäisellä osaamisella ja heikompileaatuilla materiaaleilla ja välineillä. Maakuntiin ei todennäköisesti ole suunnitteilla niin mittavia valvontaresursseja, että hammashoidossa helposti havaitsematta jäävät ja potilaalle näkymättömät tai vasta pitkällä aikavälillä näkyvät epäkohdat voitaisiin riittävästi tunnistaa ja ehkäistä.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lain valmistelu on kesken ja tarkennukset lausunnolla olevaan lakiluonnokseen ovat valmisteilla. Toteutuisiko vaikutusten arviointi parhaiten pilotointien kautta? Lausunnolla oleva lakiluonnos ei välttämättä toteuta sote-uudistuksen integraatio-, talous- ja yhdenvertaisuustavoitteita. Turvaako lakiluonnos asiakkaan mahdollisuutta vaikuttaa omien palvelujensa toteutukseen? Turvaako maksusetelin/henkilökohtaisen budjetin käyttö asiakkaan mahdollisuuden ja oikeuden valita eri vaihtoehtojen välillä? Valinta on mahdollista vain silloin, jos on palvelun tuottajia. Kokemukseen perustuvaa tietoa ei juurikaan ole käytettävissä suunniteltujen muutosten vertailemiseksi. Lakiluonnoksessa on kuitenkin paljon uudenlaista mahdollisuutta toteuttaa sosiaali- ja terveyspalveluita sekä vastata uudella tapaa asiakkaiden palvelutarpeeseen.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaus toteutuessaan muuttaa merkittävästi hallintoa ja toimintatapoja, joista merkittävin oman yhtiöittämisvelvoite. Maakuntien yhtiöittämisvelvoitteen aikataulu on haasteellinen sekä se, että yhtiöittämisvelvoitteen piiriin sisältyy merkittävä osa maakunnan toiminnasta (30-40%). Miten toteutetaan valinnanvapauden käyttöönottoon liittyvä vaikutusten ja riskien arviointi, koska itse lain yksityiskohdat vaativat edelleen täsmentymistä.
Erityisen haasteelliset asiakkaat kuten esim. päihderiippuvaiset eivät välttämättä huomaa/osaa/tahdo valita suoran valinnan palveluitaan. Tällaiset asiakkuudet saattavat helposti kasautua maakunnan omaan suoran palvelun tuotantoon.
Lain 71 § voimaantulosäännöksiin tarvitaan riittävät siirtymäajat niin, että kuntien ja kuntayhtymien toiminnot siirretään maakuntien vastuulle ja valinnanvapaussäännökset toteutetaan aikaisintaan maakunnan toimittua 36 kk ajan. Lain 40§ yhtiöittämisvelvoite on tarpeeton ja vahingollinen eikä edesauta suoran valinnan palveluntuottajien yhdenvertaisuutta mikäli yksityisillä palveluntuottajilla säilyy mahdollisuus korvausta vastaan palvella myös muita kuin valinnan tehneitä asiakkaita osin samalla henkilöstöllä samoissa toimitiloissa.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädännön käyttöönoton aikataulu on tiukka. Maakunnat käynnistyvät 1.1.2019 ja samaan ajankohtaan ajoittuisi valinnanvapauslainsäädännön voimaantulo. Tämä edellyttää lakiin sisältyvät maakuntien määrittelyt valinnanvapauden käyttöönoton osalta sekä oman toiminnan yhtiöittämisvelvoitteet.
Valinnanvapauden käyttöön liittyvät maakunnan organisoitumiset ja asiakasohjauksen turvaaminen?
Valinnanvapauden asteittainen voimaantulo? Palveluiden rajapintojen lisääntyminen vaikuttaa haasteelliselta.
Valinnanvapauden laajentaminen edellyttää uuden ohjaus- ja seurantajärjestelmän sekä maksatusjärjestelmän rakentamista sekä mittavia tietojärjestelmämuutoksia. Miten mahdollistuu lakiin kirjatulla aikataululla?
Lain 2§:n määritelmät asiakasetelistä ja maksusetelistä ovat osin samaa tarkoittavia asiakkaan näkökulmasta ja luonnoksen tavalla eriteltyinä epätarkoituksenmukaisia. Edelleen 2§:n henkilökohtaisen budjetin määritelmä ei ole tarkoituksenmukainen ja aiheuttaa luonnoksen tavalla toteutettuna runsaasti hallinnollista tarpeetonta työtä maakunnassa. Tulisi harkita eniten palveluita tarvitseman väestöosan palvelemista maakunnan liikelaitoksen toimesta ilman valinnanvapauden mahdollisuutta. Tämä erityisesti siitä syystä, että väestöryhmä tarvitsee niin paljon erilaisia palveluita, että todellista valinnanvapautta voisi olla toimivien markkinoiden muodossa vain Suomen viidessä suurimmassa kaupungissa.
Lain 5§ määrittelee valinnanvapauden tavalla, joka pirstoo nykyisin toimivat hoitoketjut ja erottaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraation. Kustannustehokas ja toimiva perusterveydenhuolto pohjautuu pitkiin hoitosuhteisiin ja näitä perusterveydenhuollon valinnanvapaus kaavaillulla tavalla vahingoittaisi. Valinnanvapaus olisi hyvä toteuttaa niin, että perusterveydenhuollon palvelut ja niitä tukevat erikoissairaanhoidon poliklinikkatoiminta ja toimenpiteet, joiden suorittamiseen ei tarvita sairaalaolosuhteita, olisivat saman valinnan piirissä ja niin, että valinta voitaisiin tehdä 24 kk välein. Myös suun terveydenhuolto kannattaa olla samassa valinnassa mukana ja ne palveluntuottajat, joilla ei ole jotakin erikoissairaanhoidon polikliinista palvelua tai suun terveydenhuoltoa valikoimissaan, voisivat ohjata asiakkaan maksusetelillä sellaiselle palveluntuottajalle, jonka valikoimaan tarvittava palvelu sisältyy. Asiakasetelin käsitettä ei tarvittaisi lainkaan. Lain 6§:n mukainen valinnanvapaus maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulla olevien palveluiden osalta on riskialtis ja tarpeettoman raskas hallinnollisesti. On hyvä, että maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulla olevat palvelut tuottaa maakunnan tai toisen maakunnan liikelaitos ja valinnanvapaus kohdistuu näihin, mutta henkilökohtaisesta budjetoinnista luovutaan.
Lain 8§:n määrittelemä oikeus saada kiireellistä hoitoa muulta kuin valitulta palveluntuottajalta on tarpeeton. Kiireellinen hoito on määriteltävä päivystykselliseksi hoidoksi, jota ei tuoteta valinnanvapauden piirissä olevien tuottajien vaan maakunnan liikelaitoksen toimesta. Kiirevastaanotto tulee määritellä valitun palveluntuottajan

toiminnaksi ja siitä tulee säätää tarkemmin päivystysasetuksenannon yhteydessä.

Lain 13§:n määritelmä siitä, että suoran valinnan palveluntuottajan vastuu palvelusta keskeytyy laitoshoidon kestäessä yli kuukauden ajan sisältää ajatuksen, että valittu palveluntuottaja olisi vastuussa perusterveydenhuollon palveluiden tuottamisesta tätä lyhyemmässä laitoshoidossa oleville asiakkaille. Tämä lienee käytännössä hyvin vaikeasti järjestettävissä, koska lyhytaikaista laitoshoidoa antavissa, yleensä pienehköissä yksiköissä olisi kovin monia samanaikaisia palveluntuottajia.

Lain 14§:ssä määritelty mahdollisuus asioida saman palveluntuottajan muissakin kuin valitussa toimipisteessä on omituinen sekä täysin vastakkainen sille, miten nykyään terveydenhuollossa asia on määritelty. Lain perusteluissa ei kerrota, mitä tällaisella mahdollisuudella halutaan tarjota. Pahimmillaan pirstoo hoitosuhteita ja aiheuttaa ongelmia.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.